

Asia: VN/8058/2023

Luonnos ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittujen kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta

Huomiot asetuksen pykälistä

Huomionne asetusluonnoksen 1 §:stä ja liitteistä 1-3.

Koodistosta puuttuu koodi aluemaiselle merkinnälle, jolla voitaisiin merkitä useita muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kohteita ympäristöineen käsittävät arvoalueet, kuten VAT:n mukaiset VARK-alueet tai maakunnallisesti merkittävät arkeologisen kulttuuriperinnön alueet (esim. Pirkanmaan maakuntakaavan Arkeologisen perinnön ydinalueet). Koodin nimi voisi olla esim. Merkittävä arkeologisen kulttuuriperinnön alue (vrt. Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö).

Koodistosta löytyy mm. historiallinen kohde, mutta puuttuu ainakin Pirkanmaalla käytössä oleva Suojeltu rakenne (sr-r).

Kysymys koodiston käyttöönottovaihetta varten: Onko koodistoille tarkoitus laatia ohjetta, tarkenteita tai selostuksia siitä, minkä tyyppisten kohteiden yhteydessä tai millaisissa tapauksissa kutakin koodia tai kaavamerkintää on tarkoitettu käytettäväksi. Esim. Millä perusteella rakennukselle voidaan kaavassa osoittaa sr-merkintä? Minkätyyppiselle kohteelle voidaan osoittaa Historiallinen kohde -merkintä?

Huomionne asetusluonnoksen 2 §:ssä esitettyyn vaatimukseen siitä, että kaavassa on noudatettava liitteen 4 mukaista vakiomuotoista kaavamääräyksen ja kaavakohteen esitystapaa ja kaavamääräyksen otsikointia.

Liitteen 4 maakunta-, yleis- ja asemakaavamerkinnoistä puuttuu aluemainen merkintä, jolla voitaisiin merkitä VAT:n mukaiset valtakunnallisesti arvokkaat arkeologisen kulttuuriperinnön alueet (VARK-alueet, inventointi valmistunut 2023). Eritasoisille rakennetun ympäristön ja maiseman arvoalueille on kuitenkin tarjolla useita merkintöjä joka kaavatasolle. Tämä korostaa arkeologisen kulttuuriperinnön epätasavertaista käsittelyä ko. aineistossa. Arkeologisten VAT-alueiden lisäksi

kaavaan voi olla tarpeellista merkitä muitakin useita arkeologisia kohteita ympäristöineen käsittäviä aluekokonaisuuksia (esim. Pirkanmaan maakuntakaavan Arkeologisen perinnön ydinalueet).

Yleiskaavoissa osoitettaviin kehittämisperiaatteita koskeviin määräyksiin on syytä lisätä nykyisin joissakin strategisissa yleiskaavoissa käytetty kulttuuriympäristön arvoihin ja niiden käyttämiseen voimavarana pohjautuva kehittämisperiaatemerkintä tai jokin muu mahdollisuus määritellä kehittämisperiaate kaavakohtaisesti. ks. esim. Kangasalan strateginen yleiskaava, hyväksytty 2017.

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystapoihin.

Esim. sivulla 31-32 on rakennetun kulttuuriympäristön ja maisemien arvoalueita osoitettu erilaisilla vaaleansinisen ja vaalean vihertävän värisillä rastereilla. Värit ovat hyvin lähellä toisiaan ja erottuvat usein huonosti pohjakartalta. Olisiko tätä mahdollista parantaa esim. pienillä sävymuutoksilla?

Huomionne liitteessä 4 esitettyihin kaavamääräyskoodien yhdistelmiin ja kaavamääräyksen muodostamisen periaatteisiin liittyen.

Maakunta-, yleis- ja asemakaavan merkintään Kulttuuriympäristön tai maiseman vaalimisen kannalta tärkeä alue (kyma) on liitetty kaavamääräyslaji-koodit Maisemallisesti arvokas alue ja Merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö. Kulttuuriympäristön kokonaisuuteen kuuluu kuitenkin myös arkeologinen kulttuuriperintö, jota ko. merkinnässä ei ole huomioitu. Ko. merkintä olisi hyvin tarpeellinen ja sopiva juuri kulttuuriympäristön moniarvoalueiden merkitsemiseen, jolloin arkeologisen kulttuuriperinnön, kulttuurimaiseman ja rakennetun kulttuuriympäristön muodostamat arvokkaat aluekokonaisuudet tulisivat huomioituksi kaavassa. Tämän vuoksi ehdotamme em. koodien korvaamista koodilla Kulttuuriympäristöarvojen alue tai vaihtoehtoisesti Muinaismuistoalue-koodin tai ylempänä ehdottamamme uuden koodin (Merkittävä arkeologisen kulttuuriperinnön alue) lisäämistä.

Yleiset huomionne liitteestä 4.

Rakennussuojelun näkökulmasta on erittäin positiivista, että kaikissa sr-merkinnöissä on täsmennys ei saa purkaa. Valtakunnallisesti merkittävälle rakennetuille kulttuuriympäristöille on osoitettu eri kaavatasoille aluemaiset ja pistemäiset merkintätavat. Valtakunnallisesti merkittäviksi rakennetuiksi kulttuuriympäristöiksi on Museoviraston RKY-inventoinnissa kuitenkin nykyisin määritelty myös historiallisia tielinjoja (mm. Hämeenkankaan- ja Kyrönkankaantie Pirkanmaalla, Satakunnassa ja Pohjanmaalla), joka nykyisin osoitetaan ainakin Pirkanmaan maakuntakaavassa viivamaisella merkinnällä. Historiallisia tielinjoja varten on neljä erilaista viivamerkintää: Historiallinen tie, Säilytettävä historiallinen tie, Kehitettävä historiallinen tie, Merkittävästi parannettava historiallinen tie. Maakuntamuseo esittää harkittavaksi, tulisiko näiden rinnalla vielä olla viides merkintätapa, jolla voitaisiin osoittaa valtakunnallisesti merkittävät Historialliset tielinjat. "Merkittävästi parannettava historiallinen tie" -merkinnän käyttökelpoisuus ja tarve ovat hyvin kyseenalaisia, koska pääsääntöisesti merkittävän parantamisen yhteydessä tien historialliset piirteet tuhoutuvat tai muuttuvat ei-tunnistettaviksi. Merkinnän sisällyttäminen valikoimaan ja käyttöönotto voi aiheuttaa väärinkäsityksiä historiallisen tien arvojen ja toisaalta merkittävien parannustoimenpiteiden yhteensovittamisen mahdollisuudesta.

Yleiset huomionne asetuksesta

Yleiset huomionne luonnoksesta ympäristöministeriön asetukseksi yhteentoimivassa tietomallimuodossa laadittavien kaavojen kaavamääräysten ja kaavakohteiden esitystavasta.

Asetuksen liitteiden taulukoita edeltävien johdantokappaleiden teksti on raskaslukuista ja kapulakielistä. Tekstiä olisi syytä muokata helppolukuisemmaksi, jotta myös muu kuin kaava-asiantuntija pystyy niitä vaivatta ymmärtämään.

Muut huomiot

Muut mahdolliset huomionne.

-

Lyyra-Seppänen Anna
Pirkanmaan maakuntamuseo (alueellinen vastuumuseo)